

บทที่ ๔

วิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ

ในบทที่ ๔ นี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอตามแนวพุทธจริยศาสตร์โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นเอกสารกับข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์เชิงลึก ในส่วนข้อมูลที่เป็นเอกสารนี้ นำเนื้อหาในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ มาวิเคราะห์ ส่วนข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ได้จากการไปลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตอำเภอเวียงแหง จ.เชียงใหม่ ที่เป็นกลุ่มหมู่บ้านของกะเหรี่ยงหรือปกาเกอญอนั่นเอง โดยการไปลงพื้นที่สัมภาษณ์ประกอบด้วย ๓ หมู่บ้านด้วยกัน คือ บ้านนามน , บ้านแม่หาด และบ้านแม่แพม ซึ่งในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลดังกล่าวนี้สามารถเก็บข้อมูลได้อยู่ ๒ หมู่บ้าน คือ บ้านนามนและบ้านแม่แพม ส่วนบ้านแม่หาดนั้นไม่มีการผูกข้อมือที่เป็นกิจจะลักษณะให้สามารถเก็บข้อมูลได้ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านี้มาสังเคราะห์และวิเคราะห์ตามหัวข้อ ในการลงพื้นที่ครั้งนี้ผู้วิจัยพบและเห็นถึงความแตกต่างกันของทั้งสองหมู่บ้านที่ได้ข้อมูลมา ในการประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือนี้ การผูกข้อมือของบ้านนามนจะมีการผูกข้อมือกันเฉพาะบางส่วน บางส่วนในที่นี้คือครอบครัวที่นับถือพุทธศาสนาจะมีการผูกข้อมือกัน ส่วนครอบครัวที่ไม่ทำการผูกข้อมือก็คือ ครอบครัวที่นับถือคริสต์ศาสนา กลุ่มครอบครัวที่นับถือพุทธศาสนาจะยังประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือกันอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยแต่ละครอบครัวที่ทำการผูกข้อมือก็จะไปเชื้อเชิญผู้ใหญ่อาวุโสที่เป็นที่เคารพในหมู่บ้านให้มาผูกข้อมือให้กับตัวเองและคนในครอบครัว ส่วนพิธีกรรมอื่นก็ยังประกอบไปตามแบบฉบับเดิม การผูกข้อมือของ บ้านแม่แพมนั้นเป็นไปด้วยความคึกคักเนื่องจากว่าทุกครอบครัวในหมู่บ้านล้วนนับถือพุทธศาสนา ทุกครอบครัวก็มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพร้อมใจกันผูกข้อมือร่วมกันและร่วมกิจกรรมกัน โดยบ้านแม่แพมจะมีการประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือนี้นี้ใช้เวลาอยู่ ๓ วัน ซึ่งต่างจากบ้านนามนที่มีการประกอบพิธีกรรมเพียง ๒ วัน สืบเนื่องมาจากบ้านแม่แพมนี้นี้เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่และชาวบ้านล้วนนับถือพุทธศาสนา จึงกินเวลานานในการผูกข้อมือ ซึ่งมีวันดา วันผูกข้อมือและวันสุดท้ายในการเดินไปรินเหล้าในหมู่บ้านให้ครบทุกหลังคาเรือน สำหรับประชากรในการไปสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ได้สัมภาษณ์หมู่บ้านละ ๗ รูป/คน แต่หมู่บ้านนามนนี้ไม่มีผู้นำหมู่บ้านในการเป็นเสาหลักหรือเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในหมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงเลือกผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่มีความรู้ในเรื่องการผูกข้อมือแทนในการสัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อไว้อยู่ ๒ ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ออกมาจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ตามหลักจริยศาสตร์ตะวันตกก่อนแล้ว และจึงจะวิเคราะห์ตามพุทธจริยศาสตร์เป็นลำดับไป

๔.๑. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในส่วนของการข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทั้งหมด มาสังเคราะห์เรียบเรียงไว้ตามลำดับเพื่อจะได้นำข้อมูลนี้ไปวิเคราะห์และแยกออกมาเป็นข้อๆให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้นกว่าเดิม ตามลำดับดังนี้

พิธีกรรมการผูกข้อมือนี้มีความเชื่อและความเป็นมาจากที่ได้ไปสัมภาษณ์มาแล้วได้ใจความว่าพิธีกรรมการผูกข้อมือนี้ไม่เป็นที่ทราบแน่ชัดว่ามีประวัติหรือความเป็นมาแต่อย่างไร ทราบแต่ว่าการผูกข้อมือของปกากะญอนี้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตาม ปู่ ย่า ตา ยาย ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนปัจจุบัน สืบปฏิบัติกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเรื่อยมา โดยในแต่ละปีจะมีการผูกข้อมือสองครั้ง ซึ่งมีการผูกข้อมือกันในเดือนกุมภาพันธ์และเดือนสิงหาคม ซึ่งมีความเชื่อว่าเป็นแต่ละปี แต่ละเดือน เราต่างต้องออกจากบ้านไปประกอบอาชีพการงานที่ต่างๆ เข้าป่าบ้าง ด้วยเหตุนี้เป็นเหตุให้ขวัญของเรานั้น ตกหล่นหายไป ถูกผีขโมยไป ตกใจสะดุ้งขวัญหนีหายไป เป็นต้น เป็นเหตุให้เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยไม่สบายขึ้นมา จึงต้องมีการผูกข้อมือ ผูกข้อมือเมื่อจะเรียกขวัญกลับมาเจ้าของ กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว สุขภาพจะได้แข็งแรง ไม่เจ็บไม่ป่วย จะได้มีผลกำลัง จะได้อยู่เย็นเป็นสุขกันในครอบครัว รวมถึงกำลังใจในการจะลงมือเพาะปลูกทำการเกษตร นั่นก็คือ การเตรียมตัวหาสถานที่ในการทำไร่ หมุนเวียนต่อไป หลังจากที่มีการผูกข้อมือเสร็จแล้วหัวหน้าครอบครัวก็จะพากันไปหาสำรวจสถานที่ในการทำไร่หมุนเวียนต่อไป ทั้งนี้การผูกข้อมือยังเป็นโอกาสที่ดีที่ครอบครัว ญาติ พี่ น้อง จะได้กลับมาพร้อมหน้าพร้อมตากัน ได้เจอกันในวันนี้อีกด้วย^๑

พิธีกรรมการผูกข้อมือมีขั้นตอนกันปฏิบัติจากการที่ได้ไปสัมภาษณ์มาแล้วได้ใจความว่า สำหรับบ้านนามนนี้สามารถสรุปได้ใจความว่า พิธีกรรมการผูกข้อมือนี้นี้จะใช้เวลาอยู่ ๓ วัน ด้วยกัน วันแรกเรียกว่า วันดา วันดาเป็นวันเตรียมข้าวของ เครื่องใช้ให้พร้อมในวันรุ่งเช้า ตกเย็นมาก็นำเหล้า ขวดแรกของบ้านแต่ละหลัง นำไปเทรวมกันไว้ที่บ้านผู้นำหมู่บ้านหรือฮีไซ ในภาษาปกากะญอ โดยผู้นำหมู่บ้านจะได้เตรียมขวดไว้แล้ว แล้วก็เก็บเหล้าขวดแรกที่ได้รวมไว้แล้วนั้นเก็บไว้ เพื่อจะทำพิธีในวันสุดท้าย ส่วนเหล้าที่เหลือล้นมาก็ช่วยกันดื่มให้หมดในค่ำคืนวันนั้น รุ่งเช้าของอีกวัน คือ วันที่ ๒ เช้าที่แต่ละบ้านก็จะมีเตรียมข้าว กับข้าวในการประกอบพิธีให้พร้อม โดยกับข้าวนั้นจะเป็นแกง ข้าวเบือจะเป็นส่วนใหญ่ โดยจะนิยมใช้ไก่ หรือหมู ในการประกอบพิธีหมู่บ้านไหนที่มีผู้นำหมู่บ้านอยู่ ครอบครัวนั้นต่างก็จะประกอบพิธีผูกข้อมือไปโดยเรียกให้ลูกหลานมาพร้อมหน้าพร้อมตากันในกัน ประกอบผูกข้อมือจนเสร็จสิ้น เสร็จจากการผูกข้อมือก็จะเดินไปรวมตัวกันที่บ้านผู้นำหมู่บ้าน เพื่อจะได้ไปรินเหล้าให้กับคนในหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนให้ครบพร้อมกับการขบกล่อมบทลำน้าของปกากะญอไประหว่างทาง หากหมู่บ้านไหนมีน้อยวันเดียวก็จะไปครบและเสร็จหากหมู่บ้านไหนมีมากก็จะเพิ่ม

^๑ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ข ประกอบ

เวลาไปเป็นอีกวันคือเป็นวันที่สาม สำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีผู้นำหมู่บ้านก็จะพร้อมใจกันบ้านใดบ้านหนึ่ง ซึ่งจะอาศัยจากผู้อาวุโสในหมู่บ้านนั้นแล้วก็จะพากันเดินไปรินเหล้าที่ในหมู่บ้านให้ครบทุกหลังคาเรือน ตกเย็นมาก็มีการรินเหล้ากันขวดของตัวเองในบ้าน ในส่วนของวันที่ ๓ เป็นวันที่ต่อจากการไปรินเหล้า ในบ้านที่ยังไม่ครบ ก็จะไปรินเหล้าให้ครบทุกหลังคา สำหรับข้าวของเครื่องใช้ที่ต้องใช้ในการประกอบ พิธีผูกข้อมือประกอบด้วย ข้าวและกับข้าว เสือ ชื่น เทียนไข ขนมห่อ ข้าวปึก ข้าวต้มมัด ด้าย ไม้พาย กระบุง ชันโตก หมูหรือไก่ สามารถสรุปย่อลงมาอีกให้เห็นภาพชัดคือ ภาคเช้าจะเป็นพิธีกรรมการผูกข้อมือ ภาคบ่ายเป็นการสังสรรค์กันในหมู่บ้านโดยการดื่มเหล้า ร่วมกันพร้อมกับขับกล่อมบทลำนำของปกาเกอญอ^๒

พิธีกรรมการผูกข้อมือส่งผลดีและมีประโยชน์ต่อครอบครัวชาวปกาเกอญอทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในด้านรูปธรรมนั้นกล่าวคือ เป็นโอกาสดีที่บุคคลในครอบครัวจะได้กลับมาพบเจอกัน อยู่กันอย่างพร้อมหน้ากัน ทั้งนี้ยังรวมถึงในหมู่บ้านอีกด้วย ที่บุตรหลานของแต่ละครอบครัวในหมู่บ้านต่างจะกลับมารวมกันผูกข้อมือกันในวันนี้ ยังรวมไปถึงการมีโอกาสได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของคนในครอบครัว คนในหมู่บ้านที่ต่างกลับมาจากที่ต่างๆ ที่ไกลบ้าง ที่ใกล้บ้าง ในส่วนของนามธรรมนั้น ก่อเกิดกำลังใจจากการที่พ่อแม่ หรือผู้อาวุโสที่เป็นที่เคารพของคนในหมู่บ้านได้ถือโอกาสมาเยี่ยมมาผูกข้อมือให้กับคนในครอบครัว รวมถึงพ่อแม่เองที่ผูกข้อมือให้กับบุตรหลานตัวเอง ทั้งยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่กันทั้งคนในครอบครัว ในหมู่บ้าน ในการจะประกอบอาชีพ การงาน หรือเดินทางกลับไปประกอบอาชีพการงานของตนเองตามเดิม กล่าวได้ว่า การผูกข้อมือนี้นี้เป็นวันสำคัญ เป็นวันครอบครัวของคนปกาเกอญอที่ยึดถือปฏิบัติกันมาจวบจนปัจจุบันทั้งนี้ยังเป็นการแสดงความเคารพเชื่อฟัง แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของชาวปกาเกอญอที่ได้ถือปฏิบัติกันมา^๓

พิธีกรรมการผูกข้อมือส่งผลดีและมีประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยเป็นวิธีการสร้างความสามัคคีกันของคนในชุมชนให้มีความรักความสามัคคีให้เหนียวแน่น รักใคร่กลมเกลียวกันมากกว่าเดิม การผูกข้อมือยังเป็นการสร้างสำนึกที่ดีให้กับคนในชุมชน ทำให้เกิดการเข้าอกเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแก่กัน สร้างและให้กำลังใจให้แก่กันและกัน ที่สำคัญกว่านั้นคือ เป็นการสร้างและเพิ่มศรัทธา ความเชื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันของคนในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขในสังคมหรือชุมชนต่อไป และยังรวมไปถึงเป็นช่วงเวลาหรือโอกาสที่ดีที่สังคม

^๒ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

^๓ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

หรือชุมชนจะได้หยุดหรือพักผ่อนพร้อมเดียวกัน จากการประกอบอาชีพการงานมาตลอดระยะเวลาทั้งปีและได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกันของคนในชุมชนและบุตรหลานที่กลับมาจากต่างถิ่นอีกด้วย^๔

การผูกข้อมือส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงนั้นกล่าวคือในช่วงเวลาการผูกข้อมือนี้นี้จะมีข้อห้ามที่ชาวปกากะญอจะยึดถือปฏิบัติร่วมกัน คือ ชาวปกากะญอจะไม่ประกอบกิจการอันใดในวันนั้น จะไม่ออกไปทำงาน จะไม่เข้าป่า จะไม่ตัดไม้ จะไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ออกไปเที่ยวต่างถิ่น ไม่ออกไปค้างคืนค้างแรมที่อื่น ทุกคนในหมู่บ้านจะอยู่ในหมู่บ้านเพื่อเตรียมงาน เก็บปัดกวาดบ้านของตัวเองทั้งในบ้านและรอบหมู่บ้าน ข้อปฏิบัติตรงนี้เองที่ส่งผลดีให้กับสิ่งแวดล้อมรวมถึงธรรมชาติแวดล้อมทำให้เกิดความตึงตังมากขึ้น ส่วนทางอ้อมนั้นในเวลาผูกข้อมือนี้นี้จะมีคำในการผูกข้อมือกล่าวถึง เจ้าป่า เจ้าเขา ขุนห้วย ขุนน้ำ เป็นต้น ให้ได้รับรู้ถึงการผูกข้อมือคราวครั้งนี้และยังขอให้ช่วยปกป้องรักษา ปกป้องคุ้มครอง ให้กับตัวคนรับการผูกข้อมือ รวมถึงครอบครัวด้วย ซึ่งเป็นคำกล่าวที่เป็นการบอกกล่าวและเป็นการขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อมาดูแลคุ้มครองคุ้มภัย โดยการนี้ทำให้ผู้รับการผูกข้อมือเกิดความตระหนักในการใช้ชีวิตอยู่ในความไม่ประมาท ใช้ชีวิตอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมด้วยการเอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด ไม่ใช่ทรัพยากรโดยสิ้นเปลือง เปล่าประโยชน์ เพราะด้วยอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองดูแลอยู่ ได้ดูแลรักษาชีวิตเรา กล่าวสรุปคือ เมื่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้เรา เราก็ต้องดูแลรักษาสิ่งเหล่านั้นคืน เพื่อให้เรามีใช้ได้นานต่อไป^๕

พิธีกรรมการผูกข้อมือส่งผลกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนคือเมื่อถึงเวลาผูกข้อมือชาวปกากะญอจะต้องกลับมาร่วมกันผูกข้อมือในครอบครัวแม้ว่าจะอยู่ไกลหรือใกล้ จะต้องกลับมาร่วมผูกข้อมือให้ได้ การผูกข้อมือกลายมาเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่จะละไม่ได้ พิธีผูกข้อมือกลายมาเป็นพิธีกรรมในการแสดงถึงความเคารพนับถือต่อบรรพบุรุษรวมถึงพ่อแม่ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ใกล้ไกลแค่ไหนก็ต้องกลับมาเป็นการสร้างสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นในจิตใจ ทั้งยังส่งผลต่อวัฒนธรรมของชุมชนอีกด้วย เป็นวัฒนธรรมที่ชาวปกากะญอต้องร่วมกันสืบสานที่เกิดขึ้นมาจากสำนึกในคุณค่าของวัฒนธรรมอันดีงามที่บรรพบุรุษได้ให้เอาไว้ และยังเป็นแบบฉบับให้กับพิธีกรรมวัฒนธรรมอื่นอีกด้วยที่นำการผูกข้อมือมาใช้ เช่น พิธีแต่งงาน เป็นต้น^๖

พิธีกรรมการผูกข้อมือส่งผลต่อพิธีกรรมและประเพณีอื่นในชุมชนคือ เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวเหล่านั้นแล้วก็จะมีการผูกข้อมือร่วมอยู่ด้วย เช่น การขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน การ

^๔ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

^๕ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

^๖ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

เรียกขวัญ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือพิธีกรรมอื่นๆที่ปกาเกอะญอประกอบกันนั้นได้รับเอาการผูกข้อมือไป โดยการผูกข้อมือในพิธีกรรมดังกล่าวนี้ด้วย^๗

พิธีกรรมการผูกข้อมือมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของตนและชุมชนชาวปกาเกอะญอเป็นอย่างมาก เพราะมีความเชื่อที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานจากรุ่นสู่รุ่น โดยเชื่อว่าหลังจากการผูกข้อมือแล้วการดำเนินชีวิตจะราบรื่น โรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอยู่ก็จะหายไป มีความเจริญรุ่งเรือง ได้ผลผลิตทางการเกษตรดี เป็นสิริมงคล มีขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไปข้างหน้า ทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้กับลูกหลานได้ตระหนักถึงความสำคัญของพิธีกรรมผูกข้อมือ การผูกข้อมือนี้ยังมีอิทธิพลไปยังชุมชนโดยเป็นพิธีกรรมที่ชุมชนจะต้องร่วมกันประกอบผูกข้อมือขึ้นเพื่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความสามัคคีกันของชุมชนและเป็นพิธีกรรมที่มีโอกาสได้เจอคนในครอบครัว คนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง^๘

การอนุรักษ์และรักษาพิธีกรรมของการผูกข้อมือนั้นทุกคนจะต้องทำให้ลูกหลานได้สืบทอด ได้เก็บรักษาพิธีผูกข้อมือเอาไว้ต่อไป เพราะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้จากบรรพบุรุษของชาวปกาเกอะญอของเรา วิธีการในการจะอนุรักษ์รักษาพิธีกรรมการผูกข้อมือนี้อาจทำได้ดังสืบนานนั้นจะต้องไม่ละทิ้งการผูกข้อมือทุกๆปีของชาวปกาเกอะญอที่มีการจัดขึ้นทุกครั้ง ปีละสองครั้ง คือ ในเดือนกุมภาพันธ์และในเดือนสิงหาคม ในการผูกข้อมือแต่ละครั้งจะต้องนำบุตรหลานของตัวเองให้กลับมาเข้าร่วมผูกข้อมือ บุตรหลานที่อยู่ไกลและอยู่ไกล ต้องกลับมาร่วมงานทุกครั้งไป เพื่อเด็ก ๆ ลูกหลานของจะได้เห็น เห็นวิธีการ เห็นขั้นตอนการผูกข้อมือ เห็นกระบวนการปฏิบัติ เพื่อเด็ก ๆ ลูกหลาน ของตัวเองจะได้ซึมซับเข้าใจ เข้าถึงการผูกข้อมือของบรรพบุรุษ ของพ่อแม่ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดมา แล้วในการผูกข้อมือก็ต้องปฏิบัติตามให้ครบถ้วนขั้นตอนกระบวนการ ห้ามลัดหรือข้ามขั้นตอนการปฏิบัติ วิธีการเช่นนี้จะทำให้เป็นการรักษาไว้ซึ่งการผูกข้อมือและสืบทอดการรุ่นต่อรุ่นต่อไป ถ้าทำได้เช่นดังกล่าวนี้นั้นสังคมชาวปกาเกอะญอก็ยังจะคงเห็นการผูกข้อมืออยู่ มีอยู่และมีให้เห็นตราบนานาน ทั้งนี้ก็ควรมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้เป็นหลักฐานเพื่อยืนยันไว้กับสังคมหรือชุมชนต่อไปทั้งยังเป็นข้อมูลวิชาการไว้ให้ศึกษาสำหรับผู้สนใจในเรื่องการผูกข้อมือของชาวปกาเกอะญอต่อไป^๙

พิธีกรรมการผูกข้อมือส่งผลให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนโดยเป็นกระบวนการในการอบรมบ่มเพาะเด็กให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งผ่านความเชื่อ พิธีกรรมของชาวปกาเกอะญอเอง ซึ่งในคำผูกข้อมือของปกาเกอะญอนั้นจะมีอยู่ด้วยกันสามท่อนหลักๆด้วยกัน

^๗ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

^๘ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

^๙ คำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

โดยท่อนแรกจะเป็นการเรียกขวัญให้ให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัวเจ้าของขวัญหรือผู้รับการผูกข้อมือนั่นเอง ท่อนที่สองจะเป็นการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวปกากะญอเคารพนับถือกัน เป็นต้นว่า เจ้าป่า เจ้าเขา ขุนห้วยขุนน้ำ ขอพรให้อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ขอพรให้การประกอบอาชีพการงานเป็นไปอย่างราบรื่น และในส่วนท่อนสุดท้ายนี้เป็นการอบรม สั่งสอนแก่บุตรหลานตัวเอง ให้ตั้งอยู่ในคุณงามความดี ให้เคารพพ่อแม่ คุรบาอาจารย์ เชื่อฟังคำพ่อแม่ คำครูบาอาจารย์ เป็นเด็กที่ง่ายสอนง่าย ซึ่งคำผูกข้อมือท่อนสุดท้ายนี้แสดงให้เห็นชัดว่า เป็นกระบวนการในการอบรมบ่มเพาะเด็กให้อยู่ในคุณงาม ความดี ทั้งนี้ยังมีกระบวนการสั่งสอนจากการกินอาหารผ่านความเชื่อ เช่น จะห้ามกินเท่าไก่ ห้ามกินตุ๋นไก่ ห้ามกินหัวไก่ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการอบรมสั่งสอนผ่านความเชื่อของปกากะญอที่สืบทอดมา ซึ่งการเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ฟังครูบาอาจารย์ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน เป็นคุณงามความดีที่เด็กควรจะต้องประพฤติและปฏิบัติตามทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์แก่ตัวเอง ประโยชน์แก่ครอบครัว และประโยชน์แก่สังคมต่อไป^{๑๐}

จากข้อมูลเชิงลึกที่ได้สังเคราะห์ออกมาให้แล้วดังที่ปรากฏข้างต้นนี้เมื่อมาสรุปออกมาจะเห็นถึงความพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยสามารถแยกออกมาได้อยู่ ๓ ประเด็นด้วยกันกล่าวคือ

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
๓. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ คือ การผูกข้อมือนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันในชุมชน ในครอบครัว เพื่อเป็นการนำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งการผูกข้อมือดังกล่าวนี้เป็นพิธีกรรมดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงสะกอที่มีการสืบทอดกันมาโดยผ่านการปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อเป็นกระบวนการในการสร้างความสุข ความสามัคคี ความรักความผูกพันธ์ ทั้งยังเป็นการก่อให้เกิดความเคารพต่อผู้อาวุโสในชุมชน ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นสูงสุดในชุมชน โดยบริบทของการผูกข้อมือแต่ละพื้นที่แต่ละเขตนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเหตุและปัจจัยในการผูกข้อมือ แต่โดยพื้นฐานหรือความเชื่อหลักของชาวกะเหรี่ยงสะกอนั้นก็เกิดจากขวัญ ขวัญที่เป็นทุกสิ่งของชีวิต เมื่อขวัญตกหล่นหายไปก็จะ เป็นเหตุให้การดำรงอยู่ของชีวิตเป็นไปด้วยความยากลำบาก คือ เป็นเหตุให้เกิดโรคภัยกับตนเอง จะเห็นได้ว่าขวัญจริงเป็นส่วนสำคัญของชีวิตชาวกะเหรี่ยงโดยสามารถสรุปออกมาเป็นข้อๆได้ดังนี้

1. ทำให้คนมีความสามัคคีกัน
2. ทำให้คนเกิดความผูกพันธ์กันทางจิตวิญญาณ
3. ก่อให้เกิดความเคารพต่อผู้ใหญ่

^{๑๐} ดูคำสัมภาษณ์ในภาคผนวก ข,ช ประกอบ

๒ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติคือ ด้วยบริบทวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงนั้นมีความใกล้ชิดสนิทกับธรรมชาติ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติรอบด้าน ฉะนั้นแล้วการจะเป็นผู้ดูแลรักษาไว้นั้นย่อมเป็นเรื่องปกติที่จะพึงทำปฏิบัติกัน ซึ่งพิธีกรรมการผูกข้อมือก็เป็นกระบวนการในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ด้วยเช่นกัน เช่น เมื่ออยู่ในช่วงการผูกข้อมือนั้นทุกคนจะรู้ว่าจะต้องไม่เข้าป่า ไม่ตัดไม้ ไม่ประกอบกิจการงานอื่นๆใดที่ต้องเป็นเหตุให้ออกจากหมู่บ้าน เนื่องจากธรรมชาติจะเป็นครูคอยบอกควรสอนมนุษย์ได้ทุกอย่าง ยกเว้นเสียแต่ว่ามนุษย์เราไม่สามารถรู้หรือเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติที่แสดงออกมาผ่านสิ่งต่างๆ เช่น สัตว์ ผลของผลไม้ เป็นต้น ทั้งนี้พื้นฐานชาวกะเหรี่ยงสะกอ นั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม ฉะนั้นการเป็นผู้ที่ต้องรู้จักคุณของทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นยิ่งกว่าหน้าที่ของชาวกะเหรี่ยงสะกอ โดยสามารถสรุปออกมาข้อๆได้ดังนี้

1. เป็นโอกาสในการตระหนักรู้คุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ
2. แสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อทรัพยากรธรรมชาติ
3. แสดงให้เห็นว่าภูมิปัญญาของชาวบ้านบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติคือ การผูกข้อมือนี้นี้เป็นการสื่อและสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยมีสุราเป็นสื่อกลางในการเซ่นไหว้ ซึ่งจะเห็นได้จากการบวนการผูกข้อมือนี้นี้จะมีการบอกกล่าวให้กับสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น เจ้าป่าเจ้าเขา ขุนห้วยขุนน้ำ ให้ได้รับรู้ถึงเวลาของชาวกะเหรี่ยงที่จะทำการผูกข้อมือเพื่อเรียกขวัญให้กับตัวเอง ให้กับบุตรหลานให้กับคนในครอบครัว ได้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตน แล้วในคำกล่าวผูกข้อมือนั้นก็จะมีขอให้สิ่งเหนือธรรมชาติได้ช่วยดูแลบุตรหลานตัวเอง ไม่ให้ตกไปอยู่ที่ชั่ว ให้พ้นจากเคราะห์กรรม ให้พ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง ดังที่กล่าวมานี้จะเห็นถึงความสัมพันธ์ของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นข้อๆได้ดังนี้

1. เป็นโอกาสในการบอกกล่าวถึงสิ่งเหนือธรรมชาติและกล่าวขอโทษ
2. แสดงให้เห็นถึงความเคารพต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. แสดงให้เห็นถึงความเชื่อด้านสิ่งเหนือธรรมชาติต่างจากคำกล่าวผูกข้อมือ
4. แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงสะกอเคารพและเชื่อว่าทุกสิ่งในโลกล้วนมีเจ้าของ

เป็นคนดูแลรักษา การจะทำสิ่งหนึ่งประการใดต้องขออนุญาตเสียก่อน

๔.๒ วิเคราะห์พิธีกรรมผูกข้อมือตามแนวจริยศาสตร์

ในส่วนผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้ เพื่อจะทำความเข้าใจในมิติของจริยศาสตร์ตะวันตกก่อน ก่อนที่จะไปวิเคราะห์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ถัดไปซึ่งจะสามารถเห็นถึงระบบจริยศาสตร์ทั้งสองอย่างได้ชัดเจนและเห็นถึงเกณฑ์การตัดสินของจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยศาสตร์ ส่วนของจริยศาสตร์ตะวันตกจะทำการวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีจริยศาสตร์ คือ สุขนิยม อสุขนิยม มนุษยนิยมและจริยศาสตร์ของค่าน้ำ และส่วนการวิเคราะห์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ โดยจะวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ๓ สุจริต ๓ และจะทำการวิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินทั้งจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยศาสตร์เป็นลำดับไป

๔.๒.๑ วิเคราะห์ตามแนวจริยศาสตร์ตะวันตก

ประเด็นการวิเคราะห์ตามแนวจริยศาสตร์ตกนี้ผู้วิจัยขอวิเคราะห์ตามทฤษฎีจริยศาสตร์ ๔ สำนัก ประกอบด้วย สุขนิยม อสุขนิยม มนุษยนิยมและจริยศาสตร์ของค่าน้ำ ซึ่งล้วนแต่เป็นสำนักที่สำคัญของระบบจริยศาสตร์ทางตะวันตก ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑.๑ วิเคราะห์ตามสุขนิยม

พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอ นั้นเกิดจากความเชื่อที่ต้องการให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข โดยมีขวัญเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ชีวิตจะอยู่เย็นเป็นสุข หรือไม่อยู่เย็นเป็นสุขก็ขึ้นอยู่กับขวัญ กล่าวคือ เมื่อขวัญตกหล่นหายไปหรือถูกลักพาไปจากมนุษย์ที่ชาวกะเหรี่ยงเชื่อนั้นก็จะส่งผลให้ชีวิตของคนขวัญตกหล่นหายไปหรือถูกลักพาไปแล้วนั้นก็จะเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวเกิดการไม่สบาย เจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ก็จะเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวนั้นยากต่อการจะดำเนินใช้ชีวิตให้เป็นปกติสุขอย่างอื่นๆเขา ก็ต้องมีเรียกขวัญหรือล่อขวัญให้กลับมาอยู่กับเจ้าของขวัญ เมื่อขวัญกลับมาอยู่ครบเป็นปกติแล้วก็จะส่งผลให้การเจ็บไข้ได้ป่วยได้บรรเทาทุเลาลงได้จนหายเป็นปกติและสามารถใช้ชีวิตตามปกติทั่วไป แนวคิดพื้นฐานของการผูกข้อมือดังกล่าวนี้ พิธีกรรมการผูกข้อมือของชาวกะเหรี่ยงนี้ตั้งอยู่หรือเป็นไปเพื่อความสุขของตนเอง และบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุขนิยมที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์คือ ความสุข การกระทำทุกอย่างของมนุษย์นี้ล้วนมีเป้าหมายคือความสุข ซึ่งถือความสุขเป็นสำคัญ ในที่นี้การผูกข้อมือก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองเป็นเบื้องต้น และสังคมเป็นลำดับตามมา ความสุขแก่ตนเอง คือ การมีขวัญมีกำลังใจมากขึ้นเพื่อจะไปเผชิญหน้ากับชีวิตต่อไป ความสุขแก่สังคม คือ เป็นกระบวนการสร้างความผาสุกให้กับให้เกิดมีในสังคม มีความสมานสามัคคีกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน และสร้างเอกภาพให้ก่อเกิดความเป็นหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

ของแต่ละที่ๆตามที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันมาซึ่งกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มวัตถุนิยม วัตถุนิยมคือกลุ่มที่ถือวัตถุเป็นสรณะ

๔.๒.๑.๒ วิเคราะห์ตามอสุขนิยม

พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอนี้เป็นพิธีกรรมที่ต้องเกิดจากความร่วมมือกัน โดยเกิดจากบุคคลในครอบครัวก่อนเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะตามมาด้วยบุคคลในชุมชนที่จะพร้อมใจกัน ประกอบพิธีกรรมเพื่อเกิดความสุขกับตนเองและสังคมในที่อาศัยอยู่นั้นๆ การผูกข้อมื่อดังกล่าวนี้นี้ไม่สอดคล้องกันกับแนวคิดของอสุขนิยม ที่มีความเชื่อว่า ความสุขไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุด ไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดในชีวิตแต่มีสิ่งอื่นอีกที่มีค่าความสุขหรือระดับความสุขกว่านี้ โดยกลุ่มอสุขนิยมนี้มีความเชื่อว่าความสุขนั้นเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตแต่มีสิ่งอื่นอีกที่มีค่ามากกว่า นั่นก็คือ ความสงบของจิตใจ และการมีปัญญาความรู้ กล่าวคือ การแสวงหาความสงบให้จิตใจที่ปราศจากความสุขและความทุกข์ ความสุขที่เกิดจากการสามารถระงับความอยากหรือกิเลสของตนเองได้ ทั้งนี้การได้ใช้สติปัญญาความรู้ของตนก็เป็นเรื่องของการแสวงหาความสุขเช่นกันแต่การใช้ความรู้เป็นนามธรรมที่ไม่สามารถแตะต้องหรือวัดค่าของมันได้ กล่าวสรุปได้ว่าการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอไม่สอดคล้องกันกับอสุขนิยมที่เชื่อว่าเป้าหมายของมนุษย์ที่มีค่ามากกว่าที่สุดไม่ใช่เรื่องของวัตถุนิยมนิยม ซึ่งกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มจิตนิยม

๔.๒.๑.๓ วิเคราะห์ตามมนุษยนิยม

พิธีกรรมการผูกข้อมือตามแนวมุขนิยมนี้กล่าวได้ว่าการผูกข้อของกะเหรี่ยงสะกอนี้มีค่าในตัวของมันอยู่แล้ว การกระทำของมนุษย์ทุกอย่างล้วนที่แสวงหาความสุขให้กับตัวเองกัน การแสวงหาความสุขให้กับชีวิตนั้นมีหลายอย่างกล่าวคือความสุขของมนุษย์เรานั้นมีไม่เหมือนกัน พิธีกรรมการผูกข้อมือนี้นี้เกิดขึ้นมาตามวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่กันและสืบๆกันมาเป็นเวลาเนิ่นนาน ล้วนต้องการความสุขทางกายและความสุขทางใจ ความสุขทางกาย คือ เป็นการสร้างความสามัคคีสุขกันชุมชน เป็นการเคารพกฎเกณฑ์ของชุมชนที่มีร่วมกัน และเป็นการรักษาไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของตนเอง ความสุขทางใจ คือ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิตก้าวต่อไป กล่าวคือมนุษยนิยมมองหลายแง่ มองหลายมุม ทำให้เห็นถึงขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่จะให้ความหมายหรือมองในแง่มุมไหน แต่แล้วทุกอย่างก็ล้วนมีคุณค่าในตัวของมันเองเช่นเดียวกับพิธีกรรมการผูกข้อมือ ฉะนั้นพิธีกรรมการผูกข้อมือตามแนวมุขนิยมที่กล่าวถึงข้างนี้ให้ความสำคัญแก่ทุกอย่างและให้พิจารณาถึงความเป็นจริงของชีวิตคือมนุษย์มีความต้องการหรือมีความอยาก อยากที่จะทดลอง ลิ้มรสกับสิ่งที่เข้ามาเรื่อยๆ สรุปคือ มนุษย์มีความต้องการทั้งทางกายและจิตใจการตอบสนองความต้องการทั้งสองอย่างให้ทั่วถึงเป็นเรื่องของมนุษย์ที่จะต้องแสวงหากัน

๔.๒.๑.๔ วิเคราะห์ตามจริยศาสตร์ของค่าน้ำ

พิธีกรรมการผูกข้อมือตามแนวจริยศาสตร์ของค่าน้ำนี้ ทรรศนะจริยศาสตร์ของค่าน้ำ คือ ความดี ความชั่ว ความผิด ความถูก นี่เป็นคุณค่าทางศีลธรรมที่มีค่าตายตัว กล่าวคือ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดี สิ่งนั้นก็จะต้องอยู่เสมอ ไม่เลือกเวลา ไม่เลือกสถานที่ ไม่สิ่งแวดล้อมแม้กระทั่งตัวบุคคล ศีลธรรมของ ค่าน้ำจึงเป็นเรื่องที่แน่นอนตายตัว การจะตัดสินสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นไม่ควรดูผลว่าจะเกิดผลอย่างไร แต่ การจะตัดสินสิ่งใดนั้นจะต้องดูที่เจตนา การกระทำใดที่เกิดจากเจตนาเป็นการกระทำที่เกิดจากสำนึก ในหน้าที่ การกระทำที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่คือการกระทำที่เกิดจากศีลธรรม การกระทำที่ตั้งอยู่บน เหตุผลเป็นการกระทำที่เกิดจากศีลธรรม การกระทำที่เกิดจากศีลธรรมเป็นการกระทำที่เป็นไปตามกฎ สากล กฎสากลคือกฎที่ทุกคนยอมรับ เมื่อมองถูกการผูกข้อมือตามทรรศนะของค่าน้ำแล้วจะเห็นว่า การผูกข้อมือเป็นการกระทำที่ถูกต้องเนื่องจากเป็นการกระทำที่เกิดจากเจตนาดี เจตนาดีเพื่อให้บุคคล ที่ได้รับการผูกข้อมือมีขวัญกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป การผูกข้อมือเป็นการกระทำที่เกิดจาก สำนึกในหน้าที่ของชาวกะเหรี่ยงสะกอทุกคน คือ เมื่อถึงเวลาของการผูกข้อมือมือชาวกะเหรี่ยงทุกคน ก็จะพร้อมใจกันในการเตรียม พร้อมใจกันประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือขึ้นทุกหลังคาเรือน การผูก ข้อมือที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่ เป็นการกระทำที่เกิดจากศีลธรรม ศีลธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติและข้อ เว้นกล่าวคือ มีกฎหรือข้อบังคับที่ทุกคนพึงปฏิบัติข้อละเว้นร่วมกัน เช่น การไม่ไปพำคังคินเวลาผูก ข้อมือ การไม่ไปทำงานหรือประกอบกิจอื่นใดๆช่วงการผูกข้อมือ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตหรือตัดไม้ ในช่วงการผูกข้อมือ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นศีลธรรมข้อปฏิบัติที่ต้องพึงปฏิบัติร่วมกันเพื่อเกิดความ เรียบร้อยในสังคม การผูกข้อมือก็ตั้งอยู่บนเหตุผลกล่าวคือ เป็นการสร้างขวัญสร้างกำลังใจให้กับคนที่ ได้รับการผูกข้อมือ ทั้งยังเป็นการสร้างความสามัคคีให้ครอบครัวและสังคม สร้างความรักความผูกพัน ให้แน่นแฟ้นขึ้น เป็นสัญญาว่ากล่าวไว้ถึงหัวเวลาของการต้องลงมือทำการเกษตรกรรม จึงเป็นการ กระทำที่เกิดจากศีลธรรม การผูกข้อมือเมื่อเกิดจากกฎศีลธรรมก็เป็นการกระทำที่ทำตามกฎสากล กฎ สากลคือกฎที่สากลยอมรับหรือยึดปฏิบัติกันมา กฎที่สังคมยอมรับ การผูกข้อมือจึงไม่เป็นกฎสากล ที่ สากลยอมรับแต่เป็นเพียงกลุ่มบุคคลกลุ่มๆหนึ่งยอมรับเท่านั้น แต่เป็นกฎสากลที่ยอมรับกันเฉพาะใน กลุ่มๆหนึ่งที่ยึดถือปฏิบัติเพื่อจรรโลงความดี ความงาม ให้เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคมนั้นๆ การผูก ข้อมือในแง่ทรรศนะจริยศาสตร์ของค่าน้ำจึงเป็นเรื่องของสัมพัทธนิยมที่เกิดการยอมรับการในกลุ่มๆ หนึ่ง ปฏิบัติกันในกลุ่มๆหนึ่ง แต่การผูกข้อมือในแง่ของหน้าที่นี้เป็นหน้าที่ของชาวกะเหรี่ยงสะกอที่ ยึดถือปฏิบัติ กลับมารวม มาประกอบพิธีกรรม ซึ่งเกิดจากเจตนาดีอันเกิดจากสำนึกในหน้าที่ในการ ปฏิบัติทั้งอย่างเป็นศีลธรรมของชุมชนที่เหตุมีผลมีกรอบในการอยู่ร่วมกัน ในการปฏิบัติร่วมกัน กล่าว โดยสรุปแล้วการการผูกข้อมือเป็นกฎสากลในชุมชนยอมรับแต่ไม่เป็นกฎสากลในแง่ของความเป็น

สากล เป็นที่ยอมรับกันในเฉพาะแต่กลุ่มบุคคล โดยมีเหตุและมีผลในการผูกข้อมือนี้อยึดถือปฏิบัติกันมา โดยมีความสำคัญที่ทุกคนต้องมีการประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือ รวมถึงบุคคลที่อยู่ห่างไกลที่มีสำคัญในการกลับมาร่วมการผูกข้อมือ โดยที่ไม่มีเรื่องของส่วนบุคคลหรือผลตอบแทนใดๆจากการประกอบพิธีกรรมเหล่านี้แต่ผลของการประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ แต่ก็มีผลจากการประกอบพิธีกรรมเหล่านี้ที่เกิดขึ้นทางใจ และทางกาย ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการผูกข้อมือนี้เอง การผูกข้อมือในทหรณะของค่านั้มาข้างต้นจึงเป็นเช่นที่กล่าวมานี้

๔.๒.๒ วิเคราะห์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์

สำหรับเกณฑ์การตัดสินทางพุทธศาสตร์นี้ผู้วิจัยเลือกใช้ ทุจริต ๓ และสุจริต ๓ เนื่องจากว่าทั้งสองนี้ล้วนเป็นเรื่องการความประพฤติ การกระทำที่ครอบคลุมมนุษย์ทุกคน โดยทางกาย ทางวาจา และใจ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ตามลำดับต่อไป

๔.๒.๒.๑ วิเคราะห์ตามทุจริต ๓

ทุจริต คือ การประพฤติชั่ว การกระทำผิด การกระทำที่ไม่ดี โดยมีที่เกิดอยู่ ๓ ทางด้วยกันคือ กาย วาจา และใจ ในพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอนี้ก็เช่นเดียวกันเรื่องของความประพฤติที่ปฏิบัติกัน ในกระบวนการของการจะผูกข้อมือนี้นี้มีเรื่องของความกลัว โดยจะมีการฆ่าหมูหรือฆ่าไก่ ไว้ประกอบอาหารและเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงาน ซึ่งการฆ่าหรือล่าลายชีวิตหนึ่งลงไปนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ชั่ว การกระทำที่ผิดในทางพุทธจริยศาสตร์อย่างแน่นอน ซึ่งเป็นเรื่องของกายกรรมหรือกายทุจริตที่ไม่ถูกต้องตามหลักของพุทธจริยศาสตร์ ในทางวจีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอนี้จะไม่มีการกล่าววจีกรรมให้เกิดขึ้นในวันที่ผูกข้อมือซึ่งถือว่าเป็นเรื่องมงคลของชีวิตที่ในรอบปีหนึ่งจะเกิดขึ้นได้ ๒ ครั้งเป็นมาตรฐาน โดยจะต้องสำรวจมัจฉิรรมตัวเองไม่หลุดวิทุจริตอันเป็นเหตุให้จะกระทบกระทั่งกัน สามารถฟังจากคำกล่าวผูกข้อมือได้หรือแสดงให้เห็นได้ผ่านคำกล่าวนั้นโดยคำกล่าวนั้นเป็นคำกล่าวที่เป็นไปเพื่อเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเกื้อกูลให้กับผู้รับการผูกข้อมือ จึงสรุปได้ว่าในพิธีกรรมผูกข้อมือนี้นั้นจะไม่มีการกล่าววจีทุจริต ในทางมโนกรรมนี้ก็เช่นเดียวกัน ไม่มีเรื่องของความประพฤติชั่วด้วยมโนทุจริต ชาวกะเหรี่ยงสะกอถือเรื่องการผูกข้อมือนี้นี้เป็นเรื่องมงคลในชีวิตครอบครัวจึงไม่มีเหตุให้ในการประกอบมโนทุจริตทั้งนี้ในทางมโนทุจริตก็ไม้อาจจะสามารถตรวจสอบหรือวัดออกมาให้เป็นรูปธรรมได้ กล่าวโดยสรุปแล้วพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอนี้ไม่เป็นไปตามหลักพุทธจริยศาสตร์ในเรื่องของกายทุจริตคือ มีการฆ่าเกิดขึ้นอยู่ในพิธีกรรมผูกข้อมืออยู่ ส่วนของวจีทุจริตและมโนทุจริตมีความสอดคล้องเป็นไปตามหลักพุทธจริยศาสตร์

๔.๒.๒ วิเคราะห์ตามสุจริต ๓

สุจริต คือ การทำ พูด คิด ของบุคคลที่ประกอบด้วยเจตนา เช่น จงใจทำ จงใจพูด จงใจคิด ซึ่งเรียกว่าประพัตติ การประพัตติในทางที่ดีงาม ถูกต้อง เรียกว่า สุจริต การประพัตติสุจริต คือ การเว้น งดเว้นที่ไม่ทำความชั่วทางกาย วาจาและใจ เมื่อกลับมาดูพิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอแล้วนั้น ในทางกายสุจริต คือการเว้นจากการทำความชั่วทางกาย นั้นยังเว้นของการฆ่าสัตว์ ฆ่าสัตว์ในที่นี้หมายถึง การฆ่าหมูหรือไก่ ในเวลาประกอบพิธีกรรมการผูกข้อมือ เห็นได้ว่าการประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือนั้นยังมีกายสุจริตอยู่ไม่สามารถประกอบกายสุจริตได้ ในส่วนของวจีสุจริตและมโนสุจริตนี้ ชาวกะเหรี่ยงสะกอสามารถประพัตติชอบด้วยวจีสุจริตและมโนสุจริตได้ กล่าวโดยสรุปแล้วพิธีกรรมการผูกข้อมือไม่สอดคล้องกับกายสุจริตคือการละเว้นจากการฆ่า แต่ส่วนของวจีสุจริตและมโนสุจริตนี้สอดคล้องกันคือชาวกะเหรี่ยงสามารถกระทำได้ในพิธีกรรมการผูกข้อมือ

ทั้งการละสุจริต ๓ และประกอบสุจริต ๓ เป็นเรื่องของประพัตติ โดยประการแรกเป็นพฤติกรรมที่ควรละเว้นเสีย คือการละสุจริต ๓ และประการที่สองเป็นเรื่องของพฤติกรรมที่ควรประกอบหรือกระทำ เรียกว่า สุจริต ๓ พฤติกรรมต่างๆของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม จะมีเจตนาเป็นแรงผลักดันในการประพัตติกระทำลงไป เมื่อมีเจตนาดีเป็นแรงผลักดันของการกระทำย่อมเกิดผลดี เมื่อมีเจตนาไม่ดีเป็นแรงผลักดันก็ย่อมเกิดผลไม่ดีเช่นกัน ทั้งนี้ยังครอบคลุมถึงมนุษย์ทุกคนสามารถตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การผูกข้อมือก็เช่นเดียวกันเป็นเรื่องของพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม การประพัตติจึงแสดงออกมาผ่านทางกาย ทางวาจาและใจ

๔.๒.๔ วิเคราะห์ตามเกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์

วิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอนี้เมื่อใช้เกณฑ์ในการตัดสินของพุทธจริยศาสตร์ที่มีเจตนาเป็นหลักในการพิจารณา คือ แรงจูงใจหรือแรงผลักดันในการทำให้เกิดการผูกข้อมือนี้นี้เป็นเจตนาที่ดีหรือมีแรงผลักดันในทางที่ดีกล่าวคือ เจตนาในการผูกข้อมือคือการช่วยเหลือหรือเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับเจ้าของตน เมื่อพิจารณาถึงเจตนาแล้วมาพิจารณาต่อในทีละขั้นตอนการผูกข้อมือ ในขณะการผูกข้อมือนั้นก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุจริต และกุศลกรรมบถ ๑๐ หลังจากพิจารณาในส่วนนี้แล้วก็พิจารณาถึงผลจากการผูกข้อมือ ผลจากการผูกข้อมือนี้นี้ทำให้เกิดความรักความผูกพันมากขึ้นในครอบครัวรวมถึงชุมชน ก่อให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่คณะ รวมถึงเป็นการเคารพต่อกฎระเบียบข้อบังคับของสังคมที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ หลังจากพิจารณาตามที่กล่าวมาข้างต้นหมดแล้วการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกระบวนการตามเกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์

พิธีกรรมการผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอนี้เมื่อพิจารณาให้รอบด้านอีกนั้นต้องดูถึงสิ่งแวดล้อมหรือสังคมแวดล้อมด้วยกล่าว คือ ต้องพิจารณาว่ามีโทษต่อชีวิตหรือจิตใจหรือไม่ พิจารณามีโทษต่อบุคคลคือเบียดเบียนตนหรือไม่ต้องพิจารณาถึงสังคม คือเบียดเบียนคนอื่นหรือไม่ พร้อมทั้งด้วยความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตนว่าหากทำลงไปแล้วจะมีคนติเตียนหรือกล่าวโทษหรือไม่ และพิจารณาถึงมาตรฐานทางสังคม เช่น ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น กล่าวคือ พิจารณาถึงบริบทสังคมในขณะนั้น สามารถสรุปให้ชัดเจน คือ เป็นการกระทำที่เป็นกุศลหรือไม่ เป็นการกระทำที่เบียดเบียนตนและผู้อื่นหรือไม่ เป็นการกระทำที่บัณฑิตยอมรับหรือสรรเสริญหรือไม่ และเป็นการกระทำที่เมื่อกระทำให้มากแล้วย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์หรือความสุขหรือไม่ การผูกข้อมือของกะเหรี่ยงสะกอนี้กล่าวได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นกุศลคือเป็นการกระทำที่เบียดเบียนถึงสัตว์ บัณฑิตไม่ยอมรับหรือสรรเสริญการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตหรือการพรากรมหายใจไปจากชีวิต และการกระทำที่เกิดความสุขแต่เฉพาะผู้เดียวคือผู้มีส่วนร่วมในการกระกอบพิธีกรรม

วิเคราะห์พิธีกรรมการผูกข้อมือตามแนวพุทธจริยศาสตร์นี้สามารถมองได้อยู่สองแง่ ในแง่ประการแรก คือ มองถึงกระบวนการหรือวิธีการ ประการที่สองมองถึงพิธีกรรมในการกระทำ คือ มองในแง่ของกระบวนการหรือวิธีการนี้ จะเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ผิดหลักเกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์เนื่องจากกระบวนการหรือวิธีการนี้ต้องมีการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั่นก็คือ การฆ่าหมูหรือไก่ ไว้เป็นอาหารเป็นการเบียดเบียนและสร้างความเดือดร้อนให้กับสิ่งอื่น แต่หากมองในแง่ของพิธีกรรมนั้นก็จะเป็นเรื่องที่ควรกระทำ ควรปฏิบัติกัน คือ เมื่อมองจากสาเหตุและแรงจูงใจของการผูกข้อมือนี่ก็ถือเป็นการล่อหรือว่าเรียกขวัญให้กับบุคคลทุกคนในครอบครัว ในเวลากระทำหรือผูกข้อมือก็เรื่องของสุจริต ๓ และ กุศลกรรมบถ ๑๐ ไม่มีการทำร้ายเบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่นแต่ประการใด ซึ่งเป็นเรื่องของจริยธรรมที่ควรกระทำปฏิบัติตาม และประการสุดท้ายคือการมองที่ผลของการกระทำนั้น ผลจากการกระทำคือการผูกข้อมือนั้นก่อให้เกิดความรักความผูกพันในมิติของจิตวิญญาณ ทำให้ก่อให้เกิดความสามัคคีกันของในชุมชน ก่อให้เกิดความเคารพต่อผู้หลักผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสในชุมชน เมื่อเรามองในแง่เฉพาะแต่เรื่องพิธีกรรมก็กล่าวได้ว่าการผูกข้อมือเป็นเรื่องที่ดี ที่งามที่ควรจะทำกันต่อไป ฉะนั้นเรื่องของพิธีกรรมการผูกข้อมือจึงขึ้นอยู่ในแง่ที่จะมองโดยอาศัยเกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์เป็นฐานในการพิจารณาตัดสิน กล่าวโดยสรุปคือ การมองพิธีกรรมผูกข้อมือโดยเอาตนเองเป็นที่ตั้ง ย่อมทำให้ผลในการมองเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามตามเกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์หากแต่การมองโดยเอาสรรพสิ่งตั้งคือการคำนึงถึงสิ่งรอบข้าง การผูกข้อมือย่อมไม่เป็นที่ถูกต้องดีงามตามเกณฑ์การตัดสินในพุทธจริยศาสตร์ที่กล่าวแล้วข้างต้นนี้.